

ΠΡΟΣ: Τον εν Αθήναις Σύλλογο Μουσικοφίλων Κων/πολεως

Υπ' όψιν: κ. Σταματίου -Νικολάου Κίσσα, Προέδρου

Κύριε Πρόεδρε,

Διαβάσαμε στην ιστοσελίδα του Συλλόγου σας το άρθρο του κ.Ιωάννου Πλεμμένου ο οποίος διδάσκει Εθνομουσικολογίαν στο **Ιόνιο Πανεπιστήμιο**.

Επιτρέψτε μας να διατυπώσουμε και εμείς τας απόψεις μας. Οι τρεις Διδάσκαλοι διεμόρφωσαν μέθοδο γραφής. Η παλαιά μέθοδος ήταν βοήθημα μνήμης για εκείνους που ε γνώριζαν ή προσπαθούσαν να μάθουν τα μαθήματα από στήθους πάντοτε με τη βοήθεια του διδασκάλου.

Μπορεί ο **Χρύσανθος** να διετύπωσε άποψη περί των διαστημάτων του δευτέρου ήχου και τα διαστήματα αυτά να ήσαν πράγματι λαθεμένα. Όσοι όμως δίδαξαν στην **Γ' Πατριαρχική Σχολή** την Νέαν Γραφήν δεν προσπάθησαν να αλλάξουν την ακουστική των μελών δια της τροποποίησης ορισμένων διαστημάτων. Η μουσική δεν άλλαξε. Συνέχισε να είναι ίδια και απaráλλακτη. Όσοι έμαθαν την Μέθοδο γραφής των Τριών έψαλλαν τα μέλη απaráλλακτα με εκείνους της στενογραφικής παλαιάς μεθόδου.

Στην ψαλτική και το Δημοτικό τραγούδι συνέχεια και εξέλιξη παρουσιάζει μόνο η πράξη. Και να μη ξεχνούμε ότι η δημοτική μας μουσική έφτασε μέχρι τις ημέρες μας χωρίς γραφές και θεωρίες. Μόνο με την προφορική παράδοση, με την πράξη δηλαδή ;

Η Παράδοση του **Πάνσεπτου Πατριαρχικού Ναού** είναι παράδοση προφορική. Οι πατριαρχικοί ψάλτες οι οποίοι ψάλλουν πάντοτε απ' έξω, μετά τη διατύπωση της νέας γραφής, συνέχισαν να ψάλλουν όπως ε γνώριζαν χωρίς να λάβουν και πολύ υπ' όψη τους τις καταγραφές στη νέα γραφή.

Φοβούμαστε ότι ο κ. **Πλεμμένος** παρουσιάζει τα πράγματα πολύ τραγικά όταν επικαλείται τα γραφέντα υπό του **Αποστόλου Κώνστα** ότι δηλαδή με την νέαν γραφή εχάθη η «αγγελική μελωδία, τα οκτώ μέρη της γλυκυτάτης επιστήμης»

Γράφει επί του θέματος ο **Γ. Βιολάκης** :

«Πολλάκις πολλούς ηκούσαμεν δι' ισχυριζομένους ότι το εκτελεστικόν της ιεράς ψαλμωδίας κατέπεσεν εκ της αρχαίας αυτού αξίας μετά την τελευταίαν της γραφής ανάλυσιν, και δεν παρουσιάζει νυν το μέλος την αρχαίαν αυτού χάριν και το εκφαντικόν της εκφράσεως του μέλους των αρχαίων ψαλμωδών.

Αλλ' όμως οι τοιούτοι μη γνωρίζοντες μηδέ μελετήσαντες ακριβώς τας αιτίας της τοιαύτης πτώσεως, αποδίδωσιν ταύτην εις την εξήγησιν της γραφής στερουμένης δήθεν της υψίστης ποιότητος ην κατείχε η αρχαία γραφή.» Και συνεχίζει ο **Γ. Βιολάκης**:

« Το ότι το πράγμα ούτως έχει, δεν δύναται τις να το αρνηθή, διότι βεβαίως η ακοή δεν απάταται. Αλλά τας αιτίας δεν πρέπει να αποδίδωσιν εις την γραφήν, διότι, κατ' εμέ,

τούτο είναι βλασφημία ασύγγνωστος. Αι αιτίαι αύται επιβαρύνουσι ατυχώς ημάς αυτούς τους μουσικούς ή μάλλον ημάς αυτούς τους ψάλτας. Διότι αν παραβάλωμεν εαυτούς προς την αξίαν εκείνων, διδασκόντων τε και διδασκομένων, ένεκα της πολυετούς και πολυμόχθου μελέτης αυτών εν τω γριφώδει εκείνω της γραφής συστήματι, την υποχρεωτικήν απολύτως διεκπεραίωσιν εν πολυχρονίω διαστήματι απάντων των απείρων αρχαίων μαθημάτων των εμπεριλαμβανομένων εν τοις αρχαίοις Αναστασιματαρίοις, Στιχηραρίοις, τη Παπαδική, τω Μαθηματαρίω, Οικηματαρίω, Κρατηματαρίω, Καλοφωνικώ Ειρμολογίω ων τα ονόματα μόνα ημείς σήμεραν δι' ακοής έχομεν και ουχί την ύλην, ηθέλομεν θαυμάσει την χαλκέντερον αυτών υπομονήν, ημάς δε αυτούς ίδει έμπροσθεν αυτών νάνους ως προς τον παρ' εκείνοις άπειρον μουσικόν πλούτον. Διότι τις εξ ημών σήμεραν δύναται να καυχηθεί ότι διήλθε διδασκόμενος τον απέραντον εκείνον μουσικόν πλούτον, ή τις (εκτός βεβαίως ολίγων εξαιρέσεων) διήλθε τουλάχιστον πάντα τα εις τύπον απ' αρχής της εξηγήσεως εκδοθέντα μαθήματα ή και ολόκληρον το στίλβωτρον των μουσικών, το Δοξαστάριον Ιακώβου του Πρωτοψάλτου. Αλλά και πως είναι δυνατόν να παραβληθή προς τους μεγάλους εκείνους ψαλμωδούς εκείνος των ψαλτών όστις μόλις διέρχεται ακροθιγώς το σύντομον Αναστασιματάριον, Δοξαστικά τινά εκ του συντόμου Δοξασταρίου, και τινάς Δοξολογίας, μιαν στάσιν Χερουβικών και Κοινωνικών και τινά άλλα, αξιών δια τούτων μόνον εαυτόν είναι τέλειον μουσικόν, το χείριστον δε και μελοποιόν; Παρά τούτου αμαθούς και εγωϊστού ψάλτου τι εκτελεστικόν δυναταί τις να προσδοκά, όστις μόνον όταν ανέλθη εις το στασίδιον ενθυμείται ότι θα ψάλει; Αλλ' άραγε ταύτα μόνα εισί τα αίτια της καταπτώσεως του εκτελεστικού της ιεράς ψαλμωδίας; ατυχώς εισι και άλλα ου μικρού λόγου άξια.

Γνωρίζομεν ότι κατά πάσαν εποχήν δεν λείπουσι να αναφαίνωνται και μουσικοί ζηλωταί αόκνως εργαζόμενοι περί την τέχνην, και επιθυμούντες την πρόοδο αυτής. Αλλ' εξ αυτών τινές θέτουσιν εν δευτέρα μοίρα το εκτελεστικόν της ιεράς ψαλμωδίας, και αντί να παροτρύνωσι προς τούτο τους προσερχομένους προς αυτούς μαθητάς, και να εφιστώσι την προσοχήν αυτών εις την μελέτην των αρχαίων μαθημάτων των διδασκάλων, και την πιστήν εφαρμογήν αυτών εν τω ψάλλειν ερρυθμως τε και μετά προσοχήν ου της τυχούσης, αποσκορακίζοντες παν κακόζηλον και ξένον, καταστρέφον την ιεράν ψαλμωδίαν προς σκάνδαλον των ακροωμένων και μώμον της ιεράς τέχνης, στρέφουσι την όλην προσοχήν αυτών προς θεωρίας μουσικάς υψηλάς, ανηκούσας μόναις τοις επισήμοις μαθηματικοίς, ων των γνώσεων μακράν απέχομεν ημείς.

Τι δε να είπωμεν και περί τινων άλλων, αξιούντων εαυτούς μεταρρυθμιστάς του όλου της μουσικής, θεωρητικής τε και γραφικής, οίτινες ζητούσι να επιβάλλωσι προς τους αντιφρονούντας αυτοίς τας θεωρίας αυτών δια διατριβών, αλληλομαχιών, και αλόγων θεωριών, αίτινες σύγχυσιν μάλλον, ή ωφέλειαν προξενούσι προς τους εφιεμένους μαθείν παρ' αυτών την μουσικήν; Το δε χείριστον πάντων, οι τοιούτοι, όπως υποστηρίζωσι δήθεν την αξίαν των μελετών και εφευρέσεων αυτών, άρχονται ασυγγνώστως άνευ λόγου γνωστού προς αυτούς, καταφερόμενοι κατά των θεωριών των διδασκάλων και των εργασιών αυτών ως αμαθών δήθεν (!!) μη ειδότες οι γεννάδαι που προσκρούουσι.

Ιδού, παρ' εμοί γε κριτή, που έγκειται τον κακόν της καταπτώσεως του αρχαίου εκτελεστικού της ιεράς ψαλμωδίας εν τη αμαθεία δηλονότι, ήτις οίδη να καταφρονή παν ό,τι δεν κατανοεί, και τω ασυγγνώστω εγωϊσμώ τινων της ημετέρας εποχής σχολαστικών μουσικών».

Στην παλαιά αμέθοδη γραφή ένα σημαδάκι υπενθύμιζε στον ψάλλοντα μια ολάκαιρη μουσική θέση. Τη θέση αυτή την ήξερε ο ψάλτης απ' έξω, την είχε στο μυαλό του, και ήταν εκεί χάρι στην πολυετή χοροστασία δίπλα σε δάσκαλο ψάλτη. Αυτή την υπόθεση υπηρέτησε ο **Πάνσεπτος Πατριαρχικός Ναός** με την παρουσία μιας ολόκληρης ιεραρχίας ψαλτών υψηλού δυναμικού όπως ο **Πρωτοψάλτης**, ο **Λαμπαδάριος**, οι **δομέστικοι**, οι **παραδομέστικοι**, οι **βοηθοί**, οι **κανονάρχες**, μια συλλογική διαδικασία η οποία φρόντιζε για την σοβαρή μουσική ανατροφή αυτών από τους οποίους θα ξεπηδούσαν οι μελλοντικοί Πρωτοψάλτες κ.λ.π. Συνύπαρξη της ώριμης μουσικής παιδείας με την μαθητευομένη.

Οι Τρεις διδάσκαλοι λοιπόν δίδαξαν τη μέθοδο γραφής τους χωρίς να τροποποιήσουν την πράξη της ψαλτικής. Δίδαξαν στην Πατριαρχική Σχολή όπου δίδασκαν και άλλοι, Πατριαρχικοί ψάλτες σωστοί κέρβεροι, φύλακες της παράδοσης και του αρχαίου εκκλησιαστικού μέλους.

Σημαντικό είναι ότι ενώ η αλληλοδιάδοχη παράδοση της ψαλτικής στην πράξη συνεχίζεται όλα αυτά τα χρόνια η ψαλτική παραμένει αναλλοίωτη και ανεπηρέαστη από τις κατά καιρούς προσπάθειες των θεωρητικών να μετρήσουν ή να καθορίσουν τα διαστήματα με νούμερα όσο πιο σωστά μπορούσαν, αν μπορούσαν.

Όπως στο Δημοτικό Τραγούδι, έτσι και στην ψαλτική που είναι πράξη και μόνον πράξη, το σωστό αντί και το σωστό φωνητικό όργανο των διδασκάλων στάθηκε ανά τους αιώνες το κριτήριο της ορθότητας των διαστημάτων. Αυτός είναι ο λόγος που ο **Κυριακός Φιλοξένης ο Εφεσιομάγνης** στο «*Θεωρητικόν Στοιχειώδες της Μουσικής 1859*» (κεφ. Η σελ.70) παραθέτει στον κανόνα Α. Παράγραφος 90.

«Οι διδάσκαλοι θέλοντες να παραδίδωσιν εκείνον όστις μέλλει να μάθει την τέχνην δια να γίνει ψάλτης, πρέπει πρώτον μεν να δοκιμάζωσιν αυτόν αν είναι αναγνώστης καλός» και συνεχίζει πιο κάτω:

«Προ πάντων δε όσοι εκ φύσεως ήθελον τύχη να είναι κακόφωνοι και κλίνουσι εις την παραφωνίαν εις αυτούς δεν πρέπει να γίνει παντάπασιν η της μουσικής παράδοσις» (η υπογράμμιση δικιά μας).

Ο κ. **Πλεμμένος** ίσως είναι ο μόνος ο οποίος δηλώνει ευθαρσώς και ρητά ότι το σύστημα που περιγράφει ο μακαριστός **Καράς** στα βιβλία του είναι δικό του σύστημα, διάφορον εκείνου που όλοι εμείς αποδεχόμαστε. Μπορεί όμως κάποιος να μας εξηγήσει γιατί τη μέθοδόν του την ονόμασε «*Μέθοδον Ελληνικής Μουσικής*» και όχι «*Μέθοδον Μουσικής Σίμωνος Καρά;* ».

Μπορεί κάποιος να μας εξηγήσει τους λόγους που αυτήν την μέθοδόν του άρχισε να τη διδάσκει ήδη και πριν από την δεκαετία του **1950**, χωρίς να το θέσει υπό την κρίσιν αρμοδίου φορέα ή έστω κάποιων ομοτέχνων του ώστε να υποβληθεί αυτή εις την βάσανον της κρίσης περισσοτέρων του ενός αρμοδίων προσώπων.

Μπορεί κάποιος να εξηγήσει γιατί ο **Σίμων Καράς** εστέρησε εαυτόν της επισήμου ιδιότητος του διδασκάλου και την Σχολήν την οποίαν εις ηλικίαν **24** ετών, ίδρυσε από τις απαραίτητες προϋποθέσεις έγκυρου διδασκαλίας;

Ο ίδιος αρκέστηκε στη διδαχή του **παπα-Στάθη Λαμπρινόπουλου**. Σαν ήλθε στην Αθήνα το **1921** σε ηλικία **16** ετών μουσικά σπουδές δεν έκανε. Σε ηλικία **19** ετών το **1924** αυτοανακηρύσσεται **μουσικοδιδάσκαλος** και πάει λέγοντας . Γιατί;

Δάσκαλος χωρίς προς τούτο εξουσιοδότηση αρχίζει να διδάσκει. Ιδρύει **Μουσικήν Σχολήν**. Απ' όσα γράφει ο μαθητής του **Μάρκος Δραγούμης** πρόσφατα όσοι δίδαξαν στη **Σχολή Καρά** επίσημη ιδιότητα διδασκάλου δεν είχαν. Ακόμη και ο αγαπημένος του μαθητής **Νικόλαος Κλέντος** επί έτη διδάσκαλος στη Σχολή , δίπλωμα δεν είχε. Η σχολή καθ' όλη τη διάρκεια της λειτουργίας της κανένα πτυχίο δεν έδωσε. Ποιος θα μας εξηγήσει γιατί;

Σε αντίθεση με το **Σίμωνα Καρά** ο **Χρυσάνθος** δεν θεώρησε ότι η μέθοδος που με τους άλλους δύο διαμόρφωσαν ήταν τέλεια. Ο ίδιος επιγραμματικά λέγει: ***από πεπαιδευμένου ανδρός κεφαλήν έλαβεν την αρχήν η τοιαύτη μέθοδος από πεπαιδευμένους πάλιν προσμένεται και η τελειοποίησίς της*** (εισαγωγή εις το Θεωρητικόν και Πρακτικόν της Εκκλησιαστικής Μουσικής, **1821**, ανατύπωση εκδόσεων ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ).

Μπορεί ένα πολύ μικρό ποσοστό ατόμων να διαφώνησαν με τη μέθοδο γραφής των τριών. Άτομα ασχολούμενα κυρίως με τη θεωρίαν του πράγματος. Το μόνο «**κουσούρι**» που της βρήκε ο **Πρωτοψάλτης Κωνσταντίνος ο Βυζάντιος** στάθηκε η ευκολία της εξ' αιτίας της οποίας θα αποδυναμώνεται η μνήμη των μαθητών.

Ίσως πράγματι αυτό να είναι ένα «**κουσούρι**» σοβαρό, αν κάποιος πιστέψουν ότι μπορούν να γίνουν ψάλτες χωρίς να καθίσουν δίπλα σε δάσκαλο και μάλιστα πάνω σε αναλόγιο. Όμως μπορεί με τη διαμόρφωση της νέας γραφής να απαλλαχθήκαμε από πολυχρόνια σπουδή δεν απαλλαχθήκαμε και από την υποχρέωση να μείνουμε μαθητές για πολλά χρόνια πριν νοιώσουμε ψάλτες.

Σε αντίθεση με την Μέθοδο γραφής των **Τριών Διδασκάλων** την μέθοδο **Καρά** ένα ελάχιστο ποσοστό την αποδέχτηκε. Το ποσοστό αυτό περιλαμβάνει κυρίως άτομα τα οποία μαθήτευσαν στον **Καρά** από μικρή ηλικία δηλαδή ήταν ακόμη άγευστα άλλου τρόπου του ψάλλειν.

Οι ολίγοι αυτοί βάλθηκαν μετά μανίας να πείσουν την συντριπτική πλειοψηφία ότι αυτοί μόνον ψάλλουν την ορθήν μουσικήν των βυζαντινών την οποίαν έμαθον δια του **Σίμωνος Καρά** δι' επιφοιτήσεως άνωθεν ίσως κατά την **24 Δεκεμβρίου του 1941** περί ης αναφέρει, ο **Σίμων Καράς** στα βιβλία του, αλλά δεν μας εξηγεί τι έγινε εκείνην την ημέραν.

Ο καθένας μπορεί να διαμορφώσει ένα δικό του σύστημα. Για να μπορεί όμως να το αποκαλεί «**Μέθοδον Ελληνικής Μουσικής**» θα πρέπει να φροντίσει να το εγκρίνουν κάποιοι αρμόδιοι ή αν κατά την κρίσιν του νομίζει ότι δεν υπάρχουν αρμόδιοι, θα πρέπει να πείσει για την ορθότητα των λεγομένων του, τους φορείς της ψαλτικής παράδοσης της Ελλάδος, δηλαδή όλους τους άλλους συγκληρονόμους και κυρίως τους ψάλτες αυτούς που ο **Σ. Καράς** παντελώς αγνόησε ακριβώς ίσως διότι δεν μπόρεσε να περιληφθεί επάξια στην τάξη τους.

Όμως νομίζουμε ότι υπάρχει ακόμη καιρός. Οι μαθητές του **Σ. Καρά**, μεταξύ των οποίων πιθανώς συγκαταλέγεται ο κ. **Πλεμμένος** μπορούν να πάρουν τα έργα του

(θεωρητικά και μη), τις ηχογραφήσεις του και τις δικές τους, να τις στείλουν στην αρμόδια επιτροπή επί της Θείας λατρείας του **Οικουμενικού Πατριαρχείου** με το σαφές αίτημα γνωμάτευσης κατά πόσον τα περιεχόμενα των βιβλίων όπως αυτά εκτελούνται από τον **Καρά** και τους μαθητές του, είναι σύμφωνα με την **Παράδοση** και έχουν την έγκριση της **Μητρός Εκκλησίας**.

Τότε μόνον Ψαλτικός κόσμος και Λαός θα αποδεχτεί το σύστημα του **Καρά** ως σύμφωνον με την παράδοσιν.

Ιδού η Ρόδος, ιδού και το πήδημα.

Μετά Συναδελφικών Χαιρετισμών

Για τους Υπέρμαχους

ΒΑΣ. ΚΑΤΣΙΦΗΣ

Πρόεδρος

Δρ. ΚΩΝ. Χ. ΖΑΡΑΚΟΒΙΤΗΣ

Γεν. Γραμματέας